

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistrtvs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XX. De Fœderibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

partum amitteret. nam vt Curt. l. 4. Prægrauè imperium difficile est continere, quod capere non possis. vide sñè nauigia, quæ modum excedunt vt regi non possint? quæ tum maximè locum habent, cùm saucia est, atque ægra Respublica, neque miles ad manum. quam causam facit coniurationis Catilinariæ Flor. lib. 1. quod in extremis mundi finibus arma Romæ peregrinabantur. & Salustius: in Italia nullus exercitus. Cn. Pompeius in extremis terris bellum gerebat.

CAPVT XX.

De Fœderibus.

PAx sanè nec carò nimis emi potest: nec diligenter nimis, dum habetur, coli, atque obseruari. Finis ille est, quo bellum omne dirigitur, quo absoluitur.

Ad eam viam sternunt induciæ. quemadmodum prologi Bellonæ sunt pignorationes, repræsalix, & qualescumque pacis publicæ violationes. hisce igitur omnis obstruenda via est, ne quæ in bellum deuoluatur Respublica, induciæ ambabus vlnis amplectendæ semper (si non morandi, fallendique causâ offerantur) vt per eas ad pacis azyla ingressus detur. compescenda petulantia ingenia, prurientes manus, ac rapaces animi, qui ad classici sonum ducunt, reducuntvè. aperiendæ aures Mercurio pacifico. nihil omittendum quod ille suaserit. Induciæ igitur pangendæ sunt, cùm possunt, quæ ad pacis conditionè librentur, quibus ad pacem veniatur, ad fœdera. strictè ea seruanda; & cum ijs iustitia. *Iustitia & pax osculata sunt*, Psal. 84. nisi eâ negatâ numquam ad pignorationes, aut repræsalias veniendum. numquam committendum, vt aliquid è Pace, è Fœderibus violetur. nisi quæ vitari non potest premat necessitas. eaque rei tantæ, quæ stridore, clangore, horrore Bellonæ sit digna.

Igitur de singulis paulò propiùs dispiciamus; atque in primis de fœderibus in genere, quæ publicæ sunt conuentiones, quoties inter se Principes, populivè, aut belli duces paciscuntur. *l. conuent. D. de pact.* Principes atque populi de causa seu fine belli, de pace eiusque conditionibus: minoresque potestates, de ijs quæ ad bellum gerendum, ductumvè pertinent. de prioribus illud Salustij: *Senatus, vti par erat, decreto suo atque populi iniussu nullum potuisse*

1.
Pax in intentione finis belli, induciæ & quacumque eò ducunt
semper amplectenda.

2.
Fœdera finiendi belli summi inueniunt, minores ea que ad ductum belli, fœdus

foedus fieri. & iterum de Principe apud Senecā: Imperator foedus percussit videtur populus percussisse Romanus, & foedere continetur. & iterum Salustius: Quam pacē A. Albinus cum Iugurtha Rege Senatus iniussu fecerat, senatus rescidit. Postquam Maharbal Romanis quibusdā absente Annibale vitam, abitumq; cum singulis vestimentis permiserat, detinuit eos Annibal, quasi in potestate Maharbalis non fuisset, eo inconsulto fidem dare se deditibus, quā ipsos illæfos, aut indemnes præstaret. *Punicā, inquit Liuius, religione seruata fides ab Annibale est.* Ad eum modum vidimus naues deditas, quæ alioquin puluere incenso se victoresque in certum interitum dedissent sub Ducum fide, quā nautis militibusque vita salua esset, indicio superiorum nautas militesque morti datos. *Punicā sanè religione fides seruata est.* aut enim restituere in eundem statum oportebat, aut pacta seruare, quibus erant dediti, nō aliàs dedendi, nec impunè morituri. vt Romani Posthumium dederunt, aliosq; pacta non præstantes.

Qua ex causa numquam probare potui, quod à regularibus aliquādo quibusdam vidi vsurpari, vt si Superior multis promissis etiam impunitatis apostatā ad cœnobium reuocasset; Prouincialis auctoritati suæ assereret non præiudicatum, qui & carceri manciparet regressum, non eā fide regressurum. De summa igitur potestate populi, Principumvè, quibus militant, delibare belli Duces nihil possunt: ea possunt, sine quibus bellum rectè gerere non possunt. *Iniussu populi, inquit Posthumius, nego quicquam sanciri posse quod populum teneat.* verum cui iurisdictio data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurisdictio explicari non potest. *l. cui. D. de iurisd. om. Iud.* & intra eos terminos Principem populumque obligat, vt institor dominum. *l. 5. D. de instit. act.*

Et quoniam fortuna & occasio magnæ sunt arbitraræ bellorum, quæ perire possunt, dum Princeps consulitur, aut populus; dubitare non oportet, belli Ducibus esse concessum in deditioem accipere, vitā, bonis, libertate saluis ciues, vrbes, oppida, castra, exercitus: cæterum de iam victis, superatis, deditis, statuere non possunt. iam ea extra belli ductum constituta sunt. adeoque pura deditio si fiat, ad arbitrium Principis omnia deuoluit. de præda tamen diuidenda post conflictum statuere solent. cui mori ea ratio suffragatur, ne (vt sæpè accidit) in media victoria ad prædā dilabantur milites, quam re confectā non sperarent. ideoque ne victoria ob prædam è manibus elabatur, eorum quæ in præda sunt promissio, & post conflictum diuisio ad Duces pertinere censenda est. quia sine ea militem in disciplina, & victoriam continere non possent.

Deni-

3.
Hi in deditioem accipiunt, de simpliciter deditis illi statuunt.

Denique Duces obligare se, militem, & prouinciales quibus præsumt, possunt intra ea, quæ ab ijs possunt imperari, & prodesse ijs, eaque quæ sunt vtilia stipulari; nocere non possunt extra ea, quæ imperio eorum continentur.

Principem ergo suum & populum obligant in ijs, quæ manda-
tis eorum continentur, aut communes gentium leges Ducibus per-
mittunt; ad modum quo institor per eum obligatur, quem rei
suae præposuit, & quomodo vti cum eo contraheretur palam pro-
scripsit. *l. cuiumque §. non tamen. D. de inst. act. l. sed si. §. de quo et*
§. prohibere. §. proscriptum, ibidem. Vnde belli Duces, si intra id, quod
habent communes, aut notæ palam sui populi leges, contrahant;
obligant Principem suum, etiam contra arcana mandata. quan-
quam ob horum contemptum puniri illi possint. extra leges quas
diximus, vel mandata publica non obligant. vt ratiocinatur benè
apud Romanos Posthumius. *Hosti nihil spondidistis, ciuem neminem*
pro nobis spondere insistis, nihil ergo vobis nec nobiscum est, quibus nihil
mandastis, nec cum Samnitibus cum quibus nihil egistis. Sed quæritur an
pro iussu silentium possimus interpretari? & negat Grotius *de*
bell. l. 2. cap. 15. in fin. nisi aliud accesserit post notitiam, quo pactio
positiuè probata censeatur. vbi itidem docet quando Principes
suorum Ducum pacta improbant, quatenus hi teneantur ad id
quod interest, bonorum, corporisvè deditioem. vt Fabius
Max. cum pactum eius Senatus improbauit, fundum vendidit,
pretium hosti soluit. Samnites Brutulum Papium dedendum
censuerunt, Romani Posthumium volentem suadentemque. quâ
deditioe defungitur aliâ obligatione Princeps.

Cæterum fœdera quamuis soli regulariter contrahant, qui ius
maiestatis habent, tamen non sunt excludendi qui regalia pridem
vsurparunt. vt multi hodie qui pro supremis se gerunt Principes,
Liberæ Ciuitates, & Status Imperij; vt Hansiatici: qui que penè in
sua potestate sunt, non tantum cum Principibus & Statibus
Imperij, sed etiam cum exteris in defensionem mutuam: non
contra Imperatorem, aut Imperium. nam ij in maiestatem com-
mitterent. vt vasallus, qui cum hoste domini pasciscitur, feudo
cadit.

Reges, Principesque, qui pleno iure regnant, Populi que liberi,
per se maioremvè partem contrahere fœdera possunt, regnum po-
pulumvè obligare. qui certis legibus regnant, more maiorum, at-
que ex gentis instituto contrahunt, se gentemque vt obligent.

Præsertim si eiusmodi fœdera ineant, quæ inæqualia non tantum
sint, sed & Imperij imminutionem aliquam redoleant. vt in fœdere

Car-

fi qua à im-
minuant
Imperium.

Carthaginensi secundo cum Romanis, ne illi bellum facerent in-
iussu populi Romani. nam exinde Caathaginenses Romanis ex
fœdere morem gerebāt, vt loquitur Appianus. sic & Liuius l. 9. Thea-
tes Apuli impetrauerunt, vt fœdus daretur, neque vt æquo tamen fœde-
re, sed vt in ditione populi Romani essent. Sic & ratio clientelæ, pensio-
nis, tributi, libertatem non aufert, sed obscurat admodum digni-
tatem, adeoque ad primos gradus inæqualium fœderum pertinet.

9.
Qua, qua-
lia?

Sine imminutione etiam Imperij sunt onera tam manentia,
quàm transitoria, de dandis obsidibus, præstandis auxilijs, solu-
endis stipendijs, mœnibus diruendis, finibus non muniendis, atque
imperio ac maiestate comiter colenda, (quanquam nec hoc li-
bertatem tollit, & proximè ad priorum naturam accedit, l. 7. D. de
captiu.) hostibus & amicis quos pars altera velit habendis. nam pa-
ctio de communibus hostibus & amicis habendis (vt Annibal cum
Macedonibus conuenerat, *hostium hostes erimus, exceptis Regibus, ci-
uitatibus, & portibus quibuscum fœdus nobis & amicitia est.*) ad æqualia
fœdera pertinet; præsertim inter æquè potentes: alioquin propor-
tione geometricâ inter dispares aliqua æqualitas seruatur. Sic fœ-
dus videtur fuisse Romanorum cum Iuda Machabæo, quod ex
tabulis recitatur præclare conceptum *Machab. lib. 1. cap. 8.* sed ma-
gis fraternum Iudæorum cum Spartiatis. *Machab. l. 2. cap. 12.* plura
sunt vtriusque generis in libris Machabæorum.

10.
Facilior ra-
tio aqua-
lium fœde-
rum.

Æquale maximè fœdus significat conuentio vt *legibus suis quis-
que vinat.* non idem vt priuilegijs. nam priuilegium sonat superioris
indultum. quod ideoque Principes beneficentiâ spontè dare luben-
tes volunt, pacto nolunt. si ex pacto datum est, ad arbitrium re-
uocatio non pertinet, vt eius quod solâ munificentia. *qua de re
alibi.* sed in hac materia placent Principibus priuilegia, quia eis Su-
premitatem deferunt.

11.
Qualia
pacis.

Principes pacis fœdera, præsertim æqualia faciliùs ineunt, de re-
stituendis captiuis, mercimonijs permittendis, securitate mutua,
de vectigalibus non soluendis, aut non augendis, quàm aut sint
impræsentiarum, aut non vltra certam quantitatem.

12.
Qualia
belli.

Belli fœdera, quibus populum ad ea obligent, difficiliùs sine po-
puli, Ordinumvè consilio, atque assensu Principes ineunt. ex pace
æquali manifesta commoda; ex belli societate sæpè qui socium de-
fendit, in se hostem auertit; non sine popularis seditionis periculo:
præsertim si Princeps non pleno iure regnat.

13.
Fœderum
magna vti-
litat, sed

Fœdera & antiquitus ab origine gentium ritè vsurpata, & vtilia
sunt Principibus, & Rebus publicis etiam potentibus, tum pace,
tum bello. illa vt tutior sit & à nemine laceffatur; hoc vt auxilijs
etiam

etiam externis geratur, ad res tutandas, & iniurias vindicandas; eorum qui & quibus-cum con-trahunt. has enim comprimere oportet, ut tuti sint Prouinciales à potentia vicinorum Principum, quorum aeternum studium pomeria proferre, terminos prorogare, & quidquid vicinum est subditum facere: ut ipsa ambitio nullos habet terminos.

Cæterum minùs vtilia fœdera sunt cum nimis remotis, seu 14. qui auxilia difficulter submittere possunt: periculosa cum nimis Cautè ratio circum-spicienda. miseris, & afflictis; quin & nimis potentibus: si fructum victoriæ in se solos deriuant illi, vel egent nimium, vel in charybdim ut qui merguntur secum trahunt. inconsulta etiam cum familia offensa, vel hominibus natura à nobis alienis, dissymbolis & antipatheticis, vel numero nimijs, qui distrahuntur sententijs inutiliter. solidiora sunt si affinitate contracta firmentur, sacramento semper solent, sæpè & obsidibus: ut & solemniter publicari, sæpiùs recitari, renouari.

Porrò belli societas excipere solet priores amicitias. ut apud 15. Polyb. l. 9. Consul Romanus Campanis respondet: *Amicitias ita* Prius fœderati excipi solent. *institui par est, ut neque vetustior amicitia ac societas violetur.* nouos parans amicos veterum ne obliuiscere.

Sed & ad iusta bella solùm extenditur, obligat solùm amici- 16. tia omnis vsque ad aras. Quare rectè Romani in primo fœdere Ad iusta demum bella societas obligat. cum Iuda Machabæo lib. 1. cap. 8. Demetrio scribunt, questos Iudæos; adduntque, *Si iterum adierint nos, aduersum te faciemus illis iudicium, & pugnabimus tecum, terra marique.* Priùs ergò de belli iustitia iudicabant, deinde ex fœdere pugnabant. Epistola etiam Consulibus Lucij lib. 1. cap. 15. Machab. post renouatam sæpiùs societatem, absolutè quidem mandat transfugas tradi Simoni, sed tamen addit, *ut vindicet in eos secundum legem suam.*

Societas belli contracta obligat ad auxilia; ceter enim venit in communionem belli, aut quid venit, si non socialia arma? 17. Amicitiam auxiliorum obligationem secum non trahere censet Et ad auxilia, sed cautius ea corumque pactis exprimitur. Bodin. lib. 5. de Republ. cap. vlt. aliter Gentil. de iur. bell. lib. 3. cautius tamen solent Principes disertè de auxilijs pacisci, eorumque quantitate.

Quid si amici plures fuerint & socij, & inter eos bellum inciderit, an vtrique, an neutri auxilia mittentur? Sanè neutri; non enim auxiliares suos inuicem debent collidere: vtrique autem si aduersus non iunctos bellum gerant. quod si non pari vinculo iuncti sint, sed alter altero arctiori, fortè alter in ditionem receptus fit; huic vtrique prærogatiua vinculi auxilia poscet; quamuis etiam tempore posteriori. nam inter personales creditores nullum

temporis sed causæ priuilegium est. quomodo Romani cōtra Samnites, veteres socios, pro Campanis in ditionem recēns receptis bellum susceperunt. nam hi propiūs nostri sunt. Alberic. Gentil. *de bell. lib. 3.*

Cæterū iustiū antequam socialia arma moueantur, vt amici contentioni se interponant, socius de Iustitia belli inquirat, & ad illum contra quem mouere vult, scribit, Legatosque mittit, ad rem componendam. vt Romani pro Iudæis ad Demetrium. *vt mox diximus.*

Solet & conueniri ne arma ad hostes deferantur, ne armorū apparatus fiat, ne classes, ne exercitus, ne arces, & præsidia in finibus.

19. Quæ omnia non callidè interpretanda sunt, sed ex æquitate & Conuentio-
nes fœderū
non callidè,
sed ex bono
& æquo iu-
re interpre-
tandæ. communi vtilitate contractus. si quidem conuentiones in Regibus & Rebus. bonæ fidei esse ex Decij consilio 4. & 187. *Chass. in catal. part. 5. consider. 24.* præsertim fœdera tradit Gentil. *lib. 3. de iur. bell.* In quibus Petrus Medices *apud Guicc. lib. 1.* sanctè dixit bonam fidem summum tenere locum. In bonam fidem peccant, qui palam bello abstinent, clam hostem iuuant, aut indirectè. *l. si sponsus D. de donat. inter vir.* Neque enim amicos quisquam aliter quodammodo pluribus in bello bonis affecerit, si hostis esse videatur: nec inimicis magis alio quodam modo nocuerit, quàm si putetur amicus esse. Xenophon. *in Cyrop. l. 5.* nam amicorum facta hostilia nec diligenter cauere, nec astu repellere facile. Dion. Halic. Absint ergò non fraudes tantum omnes, sed subtiliores disputationes, apicesque iuris non admittantur.

20. Neque exceptiones quæ dedecent Principem. metum Principem Fraus absit,
atq; inde-
centis exce-
ptio, metus
&c. excipere non decet. Fraudem admittere tam improbum est in conueniendo cum hoste, quàm dolus in bello est laudatus. *Fraus*, inquit Cicer. *Offic. 3. distinguit, non dissoluit periuurium.* Quare Samnites ad Romanos, Numquam ne causa deficiet cur victi pacto non stetis? *obsides Porseña dedistis, furto eos subduxistis: auro ciuitatem à Gallis redemistis, inter accipiendum aurum cæsi sunt: pacem nobiscum pepigistis vt legiones captas vobis restitueremus, eam pacem irritam facitis: & semper aliquam fraudi speciem iuris imponitis.* *Liuius l. 9.*

21. Exceptionem à rerum mutatione accipere non indignum, si tra- Non ea qua
à rerum
mutatione
nascitur. ditum est iuramentum vigere dumtaxat *rebus sic stantibus.* Crauetta *consil. 27.* Tunc fidem fallam, inquit Seneca, tunc inconstantia crimen audiam, si cum omnia eadem sint, quæ erant promittente me, non præstitero promissum. alioqui quidquid mutatur, libertatem facit *de integro consulendi, & meam fidem liberat.*

An

An porro foedera successores obligent quaestio Regia est, non à Jurisprudētibus tantum disputata, sed & à Regibus, Principibus, Populis. negat Romanis Perseus teneri se patris conventionibus. *Liuius lib. 42.* Fidenates mortuo Romulo, Latini Tullo, & item Anco, Sabini Tarquinio pulso. Iniuriarum sanè transactio in perpetuum facta censetur. *Alciat. de praesumpt. reg. 2. in fin.* Societas etsi inter priuatos personae electae morte finiatur, etiam si secus cautum sit: *l. 35. D. pro soc.* tamen in vectigalium negociorumque publicorum, adeoque belli & pacis societate secus dicendum. *Gentil. lib. 3. ex Decio, cons. 203.* sic Romanis cum Latinis, Pœnis, aliisque foedera perpetua. & *Demosthenes Philipp. 2. etiam posteros implicastis pace*, inquit. Sed hæc inter populos minùs controuersa, qui ijdem semper, nisi euertantur, & statum mutant. Principes etiam, si tamen vt tales foedus percusserunt, & regni nomine successores obligant. *cap. 3. de sent. in 6.* quin & censet *Bald. in l. 1. D. de constitut. Princip.* seruandos eos contractus, qui ex natura ad principatum, non ad personam Principis spectant. quin & hos, vbi successores non ex electione, sed sanguine surrogantur. *in l. ex hoc iure. D. de instit. & iur. publicae* enim sunt huiusmodi conventiones. *l. 5. D. de pact.* ideoque ad personae interitum non restringendae, nisi si quid eiusmodi sit, quod à successoribus non æquè præstari queat. quando nec vectigalium transit societas. *Bart. in l. adeo. D. pro soc.* Cautius tamen solent foedera à successoribus, & cum successoribus renouari, vel expressè, vel tacitè. quomodo priuatorum societas soluta etiam renouatur.

Sed tamen quoniam successores in regno, non beneficio defuncti, sed ex lege Regia, & titulo, vnde agnati cognatiue succedunt, vice defuncti non funguntur: in priuatas actiones illius non succedunt; nisi quatenus in Remp. contractae sint. Quamuis enim Principum verba leges sint, *l. pen. C. de donat. inter vir. & vxor.* & fide Regia nihil sit securius; *l. inter claras. C. de sum. Trinit.* id tamen ipsos spectat contractantes: quorum mores deberent ad eum ritum esse compositi; non afficit autem ipsam Remp. nisi publica conuentio, aut in illius utilitatem contracta sit. *Dd. ad l. 1. C. de constitut. & Const. de pace Constant. in verb. successor. & tit. Qui successores teneantur in feud.* Utilitatem autem metior ex consilio; non euentu. vt si in bellum pro Rep. susceptum pecunia data sit, quamuis infeliciter bellatum fuerit. fortuna enim non semper Iustitiae ancillatur.

Sed & quaeritur quatenus foedera ad singulos pertineant? Certum est ita singulos comprehendere, vt lædi non possint ab altero Rege, vel Repub. at si quid singuli fecerint, Remp. aut Regem reum

non faciunt, cuius iniussu fecerint. præsertim si res levis momenti sint. attamen si publicè iussum, probatum vè fuerit, quod priuati faciunt, fœderis violatorem Regem, seu populum ij faciunt. probasse censentur, qui non puniunt, sed diu iniuriæ, aut damni reparationem interpellati differunt. ex *Decij cons.* 486. *Gentil. de bell. lib. 3.* Quæ porrò litium cõtentionumq; priuatarum causa fiunt, ad fœdus nihil pertinent. minus piratarum, qui ex gente altera veniunt, cædes: pro qua potiùs gratiam debeat. exulum receptio fœdus non lædit, fugitiuorum lædit: nisi reddantur repetiti. *Gentil. vbi sup.* nisi secus fœdere comprehensum fuerit, aut patriæ leges extra patriam, quacumq; de causa, quem sisti vetent. quomodo Ordines Brabantia nuper intercesserunt, ne fugitiuus monachus maiestatis accusatus, & à Gallia Rege repetitus, extra Brabantiam contra vetera huius gentis priuilegia dimitteretur. quo etiam iure (omitto alias causas) sanctissimè reuicit Albertus Pius Henrico IV. remittere Condæam Principem.

CAPVT XXI.

De Inducijs.

1. *Inducia natura temporales, breues.* Pax perpetua est, Romanis & Latinorum populis pax esto dum cœlum & terra stationem eandem obtinent. formula *Dionys. lib. 6.* Inducia sunt, inquit Paulus, in *l. post. liminium. 19. D. de captiu.* cum in breue, & in præsens tempus conuenit, ne inuicem se laceffant. breue tempus ait Paulus, quæ natura est Induciarum. vt Varro bellorum ferias, pacem castrorum, paucorum dierum, Virgilius pacem sequestram dixit. Inuentæ quippe sunt Induciæ, vt diximus, vt viam sternant ad pacem. de qua dum tractatur, conueniri solet, ne se inuicem laceffant. adeoque saluâ proportionem ab ijs dantur, qui summum belli arbitrium habent; & ab ijs, qui belli tantum Duces. ab illis generaliter: ab his quoad mandatis continetur, seu Imperij ratio exigit. id est, quo ad eos, quos oppugnant, aut obfident. *l. vlt. D. de legation.*

2. *Tametsi scis sciticiæ nomini conditiones adiectæ, vt & longum durarent, & pacis magis, quàm belli cõmercia viderentur. nisi quod tempore Induciarum exeunte status belli reuiuiscat ipso facto, iuraq; partium eo durante integra conseruentur. ita Gell. l. 1. cap. 25. Pactum Induciarum huiusmodi est: in diem certum non pugnetur, nihilque incommodi detur,*